

GUÍAS DE CULTIVO

ECOLÓXICO

#24

**CULTIVO DA
BERENXENA**

TÉCNICAS, ASOCIACIÓNS
E CONTROL DE PRAGAS

Introducción

A berenxena (*Solanum melongena*) é unha hortaliza valorada pola súa versatilidade culinaria e os seus beneficios nutricionais. O cultivo ecolóxico da berenxena en Galicia presenta oportunidades para diversificar as producións hortícolas e promover prácticas agrícolas sustentables. Este artigo ofrece unha visión técnica do cultivo ecolóxico da berenxena en Galicia, abordando os métodos para combater pragas e enfermidades de forma ecolóxica, marcos de plantación, asociacións beneficiosas con outras hortalizas e as épocas recomendadas para a sementera e a plantación.

Características do cultivo da berenxena

Condições climáticas

A berenxena é unha planta que require climas cálidos e unha temperatura estable para un crecemento óptimo.

- **Temperatura:** A berenxena prospera a temperaturas entre 20 e 30°C. Non tolera xeadas e ten un período de crecemento longo, polo que en Galicia, onde as temperaturas poden ser máis frescas, é fundamental comezar a plantación en interior ou utilizar protección adicional.
- **Humidade:** A berenxena require unha humidade constante para un bo desenvolvemento. O solo debe estar ben drenado para evitar a acumulación de auga que pode causar podremia.
- **Luz:** A planta necesita unha exposición solar completa para optimizar a fotosíntese e a produción de froitos. Un mínimo de 6-8 horas de luz solar directa ao día é ideal.

Requerimentos do solo

- **Tipo de solo:** A berenxena prospera en solos ricos en materia orgánica, ben drenados e cunha boa capacidade de retención de humidade. Solos pesados ou mal drenados poden levar a problemas de raíces e afectar a calidade dos froitos.
- **pH:** O pH óptimo do solo para a berenxena está entre 6,0 e 6,8. Solos moi ácidos ou alcalinos poden afectar a dispoñibilidade de nutrientes e o desenvolvemento das plantas.
- **Fertilidade:** Incorporar compost ou esterco ben descomposto antes da plantación mellora a fertilidade do solo e proporciona os nutrientes necesarios para un crecemento vigoroso.

Épocas de plantación

Dada a sensibilidade da berenxena ao frío, a elección das épocas de plantación é crucial para garantir unha colleita exitosa.

Sementeira de interior

- **Época:** Inicia a sementeira en interior entre febreiro e marzo para permitir un crecemento inicial durante os meses máis fríos. As sementes deben ser plantadas en bandeixas ou macetas a unha profundidade de 0,5-1 cm.
- **Transplante:** As plántulas deben ser transplantadas ao aire libre cando as temperaturas nocturnas superen os 10°C e o risco de xeadas faga que non haxa perigo para as plantas.

Plantación exterior

- **Época:** Transplanta as plántulas ao campo desde maio até xuño, cando as temperaturas do solo son suficientemente cálidas e o risco de xeadas é baixo.
- **Colleita:** A berenxena comeza a producir froitos entre 70 e 90 días despois do transplante, dependendo das condicións e da variedade.

Métodos de plantación

- **Transplante de plántulas:** Transplanta as plántulas cando teñan entre 4-6 semanas de idade e a temperatura do solo sexa adecuada.
- **Espazamento:** Mantén unha distancia de 60-75 cm entre plantas e entre fileiras para permitir un crecemento adecuado e facilitar a ventilación.

Marcos de plantación

Un marco de plantación adecuado é esencial para un cultivo eficiente e productivo.

- **Espazamento entre plantas:** Mantén 60-75 cm entre plantas para evitar a competencia por nutrientes e luz, e permitir un bo desenvolvemento dos froitos.
- **Espazamento entre fileiras:** Mantén 75-90 cm entre fileiras para facilitar o acceso para mantemento e colleita.

Asociacións beneficiosas

A asociación de cultivos pode mellorar a saúde das plantas e aumentar a produtividade, así como axudar a controlar pragas e enfermidades.

- **Manzanilla** (*Matricaria chamomilla*): A manzanilla pode actuar como repelente natural contra certas pragas e tamén mellorar a saúde xeral das plantas.
- **Cebola** (*Allium cepa*): As cebolas repelen pragas como os pulgóns e os ácaros que poden afectar á berenxena.
- **Fabas** (*Phaseolus vulgaris*): As fabas melloran a fertilidade do solo ao fixar nitróxeno e poden reducir a incidencia de certas pragas.

Evitar: Non plantar berenxena preto de cultivos da mesma familia, como o tomate ou o pemento, para evitar a acumulación de patóxenos e pragas compartidas.

Control de pragas e enfermidades

O control ecolóxico de pragas e enfermidades é fundamental para manter a saúde das plantas e reducir o impacto ambiental.

Pragas comúns e control ecolóxico

Pulgón (*Aphididae*)

- **Síntomas:** Colonias que se alimentan das follas e brotes, causando deformacións e debilitamento das plantas.

- **Control:** Introducción de depredadores naturais como xoaniñas e crisopas. Aplicación de xabón potásico ou aceite de neem tamén pode reducir a poboación de pulgóns.

Escarabello da berenxena (*Leptinotarsa decemlineata*)

- **Síntomas:** Danos nas follas e brotes, causando a súa deterioración.
- **Control:** Aplicación de trampas específicas e uso de insecticidas naturais baseados en extractos vexetais. Introducción de insectos predadores tamén pode ser efectiva.

Ácaros (*Tetranychidae*)

- **Síntomas:** Manchas amarelas ou bronceadas nas follas, que reducen a calidade dos froitos.
- **Control:** Aplicación de aceites vexetais e introdución de depredadores naturais como ácaros predadores. Mantemento de boas prácticas de hixiene e rego adecuado tamén son importantes.

Enfermidades comúns e control ecolóxico

Mildiu (*Phytophthora infestans*)

- **Síntomas:** Manchas escuras e acuosas nas follas e froitos, que poden levar á descomposición.
- **Control:** Mellora da ventilación entre plantas e aplicación de fungos beneficiosos como *Trichoderma* para combater patóxenos no solo. Aplicación de tratamentos con cobre tamén pode ser útil.

Podremia (*Botrytis cinerea*)

- **Síntomas:** Pudrición das follas e froitos, que pode reducir a calidade e cantidade da colleita.
- **Control:** Uso de mulch para reducir a humidade ao redor das plantas e aplicación de tratamentos naturais para previr a propagación.

Fusariosis (*Fusarium spp.*)

- **Síntomas:** Pudrición das raíces e deterioración das plantas.

- **Control:** Mantemento de boas prácticas de hixiene e rotación de cultivos. Aplicación de compost e mellora da estrutura do solo tamén son efectivas.

Prácticas de mantemento ecolóxico

- **Rotación de cultivos:** A rotación de cultivos é importante para evitar a acumulación de patóxenos e pragas específicas. Cambiar a ubicación das berenxenas cada ano axuda a manter a saúde do solo e reducir o risco de enfermidades.
- **Acolchado:** O acolchado con materiais orgánicos, como palla ou compost, axuda a conservar a humidade do solo, controlar malas herbas e mellorar a estrutura do solo.
- **Rego:** O rego regular é esencial para manter unha humidade constante, especialmente durante períodos secos. O rego por goteo é recomendable para minimizar a humidade sobre as follas e reducir o risco de enfermidades.
- **Control de malas herbas:** A eliminación manual de malas herbas e o uso de acolchado para minimizar a competencia por nutrientes e espazo.
- **Fertilización:** Aplicar compost ou esterco ben descomposto antes da plantación e durante o ciclo de crecemento para garantir un subministro adecuado de nutrientes.
- **Eliminación de restos de cultivos:** Recoller e eliminar restos vexetais despois da colleita para reducir a presenza de patóxenos no campo.

Conclusión

O cultivo ecolóxico da berenxena en Galicia ofrece unha oportunidade para mellorar a sustentabilidade das prácticas agrícolas e diversificar a produción hortícola. Aplicar métodos adecuados para o control de pragas e enfermidades, establecer marcos de plantación correctos e fomentar asociacións beneficiosas con outras hortalizas contribúe a unha **produción eficiente e respectuosa co medio ambiente**. Estes enfoques non só melloran a produtividade e a calidade das colleitas, senón que tamén apoian a transición cara a unha agricultura máis sustentable e resiliente en Galicia.

HORTOS URBANOS

DA DEPUTACIÓN DE LUGO

